

ОХОРОНА СВІТОВОГО ОКЕАНУ ВІД ЗАБРУДНЕННЯ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

ШОСТАК Дмитро Ігорович - здобувач третього (освітньо-наукового) ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, спеціальності 081 Право Київського міжнародного університету

**УДК 341/1
DOI 10.32782/EP.2023.3.18**

Досліджено актуальну проблему збереження природного середовища, зокрема на проблемі забруднення Світового океану з метою аналізу міжнародно-правового механізму запобігання забрудненню Світового океану та визначення перспектив його розвитку. Розглянуто міжнародно-правові угоди, спрямовані на охорону морського середовища. Визначено, як міжнародні договори і конвенції в галузі охорони морського середовища визначають правову основу для спільних дій держав у боротьбі з забрудненням моря.

Дослідження проблеми охорони Світового океану від забруднення з міжнародно-правового погляду продовжується з великим інтересом. Багато дослідників, науковців і юристів присвячують свої зусилля цій темі, з метою розкриття сутності проблеми та виявлення ефективних шляхів її регулювання. Набуті досягнення підкреслюють важливість збереження морського середовища і необхідність розвитку міжнародно-правових механізмів для запобігання забрудненню Світового океану. Розглянуто наявні недоліки та проблеми в кодифікації міжнародного морського права, зокрема стосовно екологічного захисту Світового океану. Незважаючи на зусилля міжнародного співтовариства в прийнятті заходів для захисту морського середовища, забруднення продовжує зростати, і ці проблеми мають глобальний або регіональний характер. У ході дослідження було визначено недоліки в міжнародному регулюванні охорони морського середовища від забруднення з наземних джерел, розташованих на території держав, а також проблеми міжнародного

контролю за дотриманням міжнародних договірних зобов'язань щодо охорони морського середовища від забруднення з наземних джерел, розташованих на території держав, подолавши які можна ефективніше боротися за збереження природного середовища.

Ключові слова: Світовий океан, міжнародно-правовий механізм, національне законодавство, запобігання забрудненню, конвенція.

Постановка проблеми

Охорона Світового океану від забруднення, як невід'ємна частина загальної проблеми збереження природи планети Земля, залишається актуальним завданням для людства. Стан флори та фауни морських вод погіршується з природних причин, що виникають у зв'язку зі стихійними лихами, а також із життєдіяльністю людства, зокрема науково-технічний прогрес у суднобудуванні, використання нових технологій і матеріалів у суднобудуванні, перевезення різноманітних вантажів, у тому числі небезпечних, а також недотримання вимог щодо безпечної утилізації та скидання забруднюючих речовин – все це призводить до погіршення морського середовища Світового океану.

У ході еволюції людство пристосувалося до використання ресурсів Світового океану але економічний прогрес, особливо серед економічно-розвинених держав, призвів до того, що біосистема Світового океану порушена. Такі проблеми, звичайно, не залишаються поза увагою світової спільноти та знаходять своє відображення в міжнародно-

правових актах [8; 10; 12]. Але ситуація, на жаль, має тенденцію до погіршення через продовження науково-технічного прогресу.

На сьогодні для всіх держав набули глобального значення проблемні питання охорони Світового океану, оскільки морське середовище не розділене кордонами. Розвиток людського суспільства неможливо уявити без усебічного використання Світового океану, а отже, і постає питання щодо охорони морського середовища, що має найважливіше значення для життя всього людства, оскільки море є надбанням людства, його життєдайною артерією.

Стан дослідження проблеми

Наукове дослідження проблеми охорони Світового океану від забруднення з міжнародно-правового аспекту продовжується. Багато дослідників, вчених і юристів займаються цією проблематикою, аби зрозуміти її сутність і знайти шляхи ефективного регулювання. Досягнуті результати свідчать про важливість охорони морського середовища і необхідність розвитку міжнародно-правових механізмів для запобігання забрудненню Світового океану. Однак, проблема продовжує існувати, адже забруднення океану все ще зростає, а чинні нормативно-правові акти не завжди забезпечують достатню ефективність заходів захисту. У правовій доктрині дослідження питань, що так чи інакше пов'язані з протидією забруднення моря, проводилося в різноманітних аспектах. Так, над загальними питаннями, пов'язаними з правовим регулюванням протидії забруднення морів, працювали такі вчені, як Анцелевич Г. О., Демиденко В. В., Єфремов В. С., Короткий Т. Р., Радзівіл О. А., Ярова А. О. Міжнародно-правові аспекти захисту від забруднення морського середовища було досліджено Висоцьким О. Ф., Переверзевою О. С., Сперанським Л. В., Щіпцовим О. А.

Мета і завдання дослідження

Як основна мета цієї наукової розвідки є дослідження проблеми міжнародно-правового механізму запобігання забрудненню Світового океану та окреслення перспектив його розвитку. Для досягнення цієї мети автор поставив перед собою завдання ви-

значити проблеми сучасного стану забруднення Світового океану та проаналізувати міжнародно-правові угоди щодо охорони морського середовища.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна дослідження проблеми охорони світового океану від забруднення з міжнародно-правового аспекту полягає в глибшому розумінні і аналізі правових механізмів та угод, спрямованих на захист морського середовища. Дослідники цієї проблеми активно вивчають і визначають проблеми, що виникають у міжнародному регулюванні охорони морського середовища, а також шукають шляхи їх подолання та вдосконалення чинних правових інструментів.

Дослідження виявляє недоліки в кодифікації міжнародного морського права та укладених угод, особливо в контексті екологічного захисту Світового океану. Важливим аспектом дослідження є встановлення зв'язку між міжнародними договорами і конвенціями щодо охорони морського середовища та спільними діями держав у боротьбі із забрудненням моря.

Також вивчаються ефективність заходів, прийнятих міжнародним співтовариством для захисту морського середовища, і їх вплив на зменшення забруднення. Проблема забруднення Світового океану продовжує зростати, і дослідження спрямовані на розуміння цього процесу, виявлення причин та пропозиції щодо подолання цих проблем на міжнародному рівні.

Таким чином, наукова новизна дослідження полягає в розширенні знань про міжнародно-правовий аспект охорони світового океану від забруднення, виявленні недоліків і проблем та пошуку шляхів для поліпшення ефективності заходів захисту та збереження.

Виклад основного матеріалу

Проблема збереження природного середовища сьогодні є однією з найактуальніших проблем, які стоять перед людством. Важливою частиною загальної проблеми охорони навколишнього середовища від забруднення є проблема боротьби із забрудненням Світового океану. Постійне забруднення морського середовища може призвес-

ти до порушення екологічної рівноваги всієї планети. Стає очевидним, що з розвитком сучасних тенденцій, життя Землі буде поставлено під загрозу.

У життєзабезпеченні Землі Світовий океан має виняткове значення, оскільки він є джерелом харчування населення земної кулі, у якому зосереджено величезні багатства корисних копалин [9, с. 229]. Однак науково-технічний прогрес негативно позначився на життєздатності океану оскільки відбувається інтенсивне судноплавство, активізація видобутку нафти та газу у водах континентального шельфу, скидання в моря нафтових і радіоактивних відходів, які призвели до забруднення морських просторів і до порушення екологічної рівноваги у Світовому океані.

Правовою основою спільних дій держав є міжнародні договори й конвенції в галузі охорони морського середовища – універсальні й регіональні, публічно-правові й приватно-правові. Вони визначають міжнародно-правовий режим захисту й збереження морського середовища, права та обов'язки держав під час здійснення заходів стосовно всіх джерел забруднення в усіх морських просторах.

Слід наголосити, що на міжнародному рівні захист моря від забруднення здійснюється саме за допомогою міжнародних договорів універсального характеру, таких як Міжнародної конвенції про запобігання забрудненню із суден 1973 р. та Протоколу до неї від 1978 р. (МАРПОЛ 1973/1978) [12], Конвенції щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою 1969 р., Конвенції щодо запобігання забрудненню моря скиданнями відходів та іншими матеріалами 1972 р. [8], Конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1992 р. та ін. [5].

Відповідно до п. 4 ст. 1 Конвенції ООН з морського права 1982 року забруднення морського середовища означає привнесення людиною, прямо чи побічно, речовин або енергії в морське середовище, включаючи естуарії, що призводить чи може призвести до таких згубних наслідків, як завдання шкоди живим ресурсам і життю в морі, не-

безпека для здоров'я людини, створення перешкод для діяльності на морі, у тому числі для рибальства та інших правомірних видів використання моря, зниження якості використаної морської води та погіршення умов відпочинку [6].

Забруднення морського середовища більшості країн світу на сьогодні розглядається як одна із найважливіших економічних і соціальних проблем. Підвищена увага до питань екології, на думку вчених, пояснюється тим, що безвідповідальне ставлення до моря призвело країни до межі екологічної катастрофи. Стан морського середовища вже відображається на умовах життя та здоров'я людей, що вказує на його критичний стан [9, с. 232].

У результаті узагальнення досліджень, які проводилися різними країнами під керівництвом Міжнародної морської організації (далі – ІМО), було прийнято щодо основних видів забруднюючих речовин, які потрапляють в морське середовище, слід відносити нафту та нафтопродукти, радіоактивні речовини, отруйні рідкі речовини, стічні води та сміття [4, с. 134].

Як зазначає Пилипенко П. Д., у здійсненні контролю за запобіганням забруднення морського середовища можна виділити такі основні типи правил:

1) матеріальні норми та стандарти, які стосуються викидів, а також проектування, конструкції, обладнання та екіпажу суден, морських коридорів та схем розподілу руху суден тощо, які мають важливе значення для захисту морського середовища;

2) норми щодо співробітництва стосовно моніторингу та оцінки стану навколишнього середовища, а також планування надзвичайних заходів та надання взаємної допомоги на випадок інцидентів, які мають наслідком забруднення;

3) норми щодо юрисдикції з метою визначення компетенції різних держав (держави прапора, прибережних держав, держав порту) встановлювати правила, які стосуються захисту навколишнього середовища, забезпечувати їх виконання;

4) норми про відповідальність за збитки від забруднення. Необхідно брати до уваги такі питання, як суверенний імунітет, вре-

гулювання спорів, а також функції міжнародних організацій [12, с. 182]. Отже, міжнародне регулювання запобігання забрудненню моря може призвести до утворення норм чотирьох головних сфер: матеріальні зобов'язання; співробітництво; юрисдикція; відповідальність [16, с. 151].

Питаннями, які пов'язані з проблемами Світового океану, займається Міжнародна морська організація, яка має статус спеціалізованої організації ООН. ІМО була заснована у 1958 році з метою сприяння міжнародному співробітництву у сфері морських перевезень і морської торгівлі. Вона почала функціонувати з 1959 року. Однак до 22 травня 1982 року вона мала назву Міжурядова морська консультативна організація – ІМКО. Сьогодні ця організація є форумом для обміну інформацією між урядами з технічних питань міжнародного торговельного судноплавства, сприяє гарантуванню безпеки на морі та уникненню забруднення моря морськими суднами. ІМО вирішує питання, пов'язані із забезпеченням співробітництва у сфері судноплавства, розробки рекомендацій та проєктів конвенцій з морського права. Більше ніж 190 держав, у тому числі й Україна, є членами ІМО [1, с. 112].

У зв'язку із різким зростанням обсягів морських перевезень нафти, які значно збільшили небезпеку забруднення, основним завданням стало запобігання викидам та боротьба із розливами нафти. Зважаючи на це у 1969 році були прийняті дві конвенції: Міжнародна конвенція щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою [10], та Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за забруднення моря нафтою 1992 р.

Незважаючи на зусилля окремих держав та міжнародних організацій, погіршення морського середовища продовжується. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (далі – ГА ООН) на своїй 56 сесії у грудні 2001 р. висловила занепокоєння з приводу деградації морського середовища, що триває, внаслідок наземної діяльності, негативного впливу на морське середовище внаслідок забруднення з морських суден, скидання нафти в море та інших шкідливих

речовин, небезпечних відходів, у тому числі радіоактивних матеріалів, ядерних відходів та небезпечних хімікатів. У зв'язку з цим ГА ООН ухвалила резолюцію, у якій закликала держави, які не є учасниками Конвенції ООН з морського права 1982 р., приєднатися до неї, а також звернулася до держав з пропозицією погодити своє національне законодавство з положеннями цієї Конвенції та забезпечити послідовне застосування цих положень практично. Крім того, зазначена резолюція закликає міжнародне співтовариство надавати в належних випадках країнам, що розвиваються, та малим острівним, що розвиваються державам допомогу в питаннях боротьби із забрудненням морського середовища [2, с. 116].

Міжнародні угоди, які приймалися на регіональному рівні, містили лише норми про співробітництво та моніторинг, взаємну допомогу при усуненні забруднення та про обмін інформацією з приводу інцидентів, пов'язаних із забрудненням окремих морських басейнів Балтійського моря (Конвенція із захисту морського середовища району Балтійського моря, прийнята в Гельсінкі в 1974 р.), Середземного моря (Конвенція із захисту Середземного моря від забруднення, прийнята в Барселоні в 1976 р.), Перської затоки (Кувейтська регіональна конвенція про співробітництво в галузі захисту морського середовища від забруднення, прийнята в 1978 р.), а також деякі інші угоди [17, с. 151]. У 1972 році низкою західноєвропейських держав була підписана Конвенція про запобігання забруднення моря шляхом захоронення відходів із суден та літальних апаратів. Дія Конвенції поширювалася на Північне море, північно-східну частину Атлантичного океану та частини Північного Льодовитого океану, які межують з нею. Однак, згодом з'явилась Конвенція щодо запобігання забруднення моря скидами відходів та іншими матеріалами, прийнята в Лондоні у 1972 році на міжурядовій конференції представниками 80 держав [8]. Ця конвенція містить перелік речовин, повністю заборонених до скидання: хлорорганічні сполуки, ртуть і кадмій та їх сполуки, нафта та нафтопродукти, речовини для ведення хімічної та біологічної війн. Також вона

регламентує такі питання, як: а) заборону скидів надзвичайно небезпечних речовин, включаючи радіоактивні; б) скидання ряду речовин лише за попереднім спеціальним дозволом; в) скидання менш небезпечних речовин з дозволу національних органів влади.

Відповідний крок, щодо запобігання забруднення із суден, був зроблений у 1973 році, коли була прийнята Міжнародна конвенція щодо запобігання забруднення з суден [11]. Зокрема, Конвенція 1973 року не забезпечувала повне досягнення поставленої мети, але стала значним кроком у напрямку виконання зобов'язань, оскільки детально визначила стандарти викидів для всіх типів суден, а також передбачила відповідні положення щодо конструкції та обладнання морських суден. Зокрема, як справедливо стверджує, Ярова А. О., Конвенція 1973 р. не забезпечувала повністю досягнення своєї мети, але вона була значним кроком в напрямі виконання зобов'язань, детально визначивши стандарти викидів для всіх типів суден, а також передбачивши відповідні положення, які стосувалися конструкції та обладнання морських суден. Подальший крок до досягнення вищеназваної мети було здійснено в 1978 р., коли було прийнято Протокол, який модифікував Конвенцію МАРПОЛ [16, с. 151].

Проте універсальні угоди стосуються лише забруднення морів із суден та внаслідок захоронення відходів. Вони не визначають одне з головних джерел забруднення морського середовища – забруднення його із суші, а також забруднення, яке є результатом робіт на континентальному шельфі, із атмосфери тощо. Регіональні договори, хоча вони головним чином також регламентують забруднення моря з суден і в результаті захоронення відходів, містять окремі норми щодо запобігання його забруднення з інших джерел. Однак регіональні договори поширюються лише на окремі морські регіони, які становлять незначну частину Світового океану. Тому міжнародно-правовий захист морського середовища має фрагментарний характер [1, с. 118].

На регіональному рівні подальша регламентація забруднення була результатом укладення в 1974 р. рядом західноєвропей-

ських держав Паризької Конвенції щодо запобігання забрудненню моря з джерел, розміщених на суші, дія якої поширюється на відповідний географічний регіон, що і дія Конвенції щодо захоронення відходів 1972 р., яка була укладена в Осло. Конвенція стосувалася забруднення із суші, застосовується також до забруднення в результаті діяльності на морському дні і до захоронення відходів [16, с. 153].

Завершальним етапом на шляху до створення конвенційного режиму, який би охоплював будь-яке джерело забруднення моря, як і будь-який інший вид шкідливих речовин, вперше було зроблено Балтійськими державами, які прийняли в 1974 р. в Гельсінкі Конвенцію щодо захисту морського середовища району Балтійського моря. Швидке забруднення вод Балтійського моря призвело в 1969 і 1970 рр. до встановлення контактів між прибережними державами. У 1971 р. уряд Фінляндії висловив готовність діяти в ролі держави, яка приймає під час конференції з питань захисту навколишнього середовища Балтії. Конвенція застосовується до «регіону Балтійського моря», який включає власне Балтійське море, Фінську затоку і вихід до Балтійського моря [16, с. 153].

Висновки

Підсумовуючи, слід відзначити, що, усвідомлюючи небезпеку забруднення вод Світового океану світове співтовариство прикладає зусилля щодо створення оптимального варіанту заборон і обмежень негативного впливу людської діяльності на морське середовище. Але стрімке забруднення Світового океану свідчить про наявність серйозних правових проблем міжнародного співробітництва у сфері захисту та збереження морського середовища від забруднення. До них можна віднести: 1) прогалини у міжнародних нормативно-правових актах, що визначають поняття та переліки речовин, що забруднюють морське середовище; 2) недоліки міжнародного регулювання охорони морського середовища від забруднення із наземних джерел, розташованих на території держав; 3) недоліки міжнародного регулювання охорони морсько-

го середовища від забруднення з наземних джерел, розташованих на території держав, а також проблеми міжнародного контролю над дотриманням міжнародних договірних зобов'язань.

Чинні конвенції щодо захисту Світового океану від забруднення, загалом регулюють дане питання ефективно, однак потребують доопрацювання, направлених на об'єднання та уніфікацію вимог прибережних держав у сфері захисту моря від забруднення. Що стосується регіональних конвенцій, які носять спеціальний характер, то вони повинні укладатися відповідно до Конвенції ООН з морського права 1982 року.

Отже, вдосконалення чинного законодавства у сфері охорони морського середовища – це найважливіше завдання сучасної нормотворчої діяльності, юридичної науки і практики, адже Світовий океан – місце зосередження найважливіших видів господарської, військової та науково-технічної діяльності різних держав та водночас місце перетину їх інтересів. Тому комплексне вирішення проблем вивчення, освоєння та ефективного використання ресурсів та просторів Світового океану є найважливішим пріоритетом політики країн. Захист та збереження морського середовища здійснюється на основі поєднання міжнародно-правового та національно-правового регулювання.

Література

1. Анцелевич Г. О. Міжнародне морське право : монографія в 2-х т. Т. 2. Київ : Зовнішня торгівля, 2011. 232 с.
2. Анцелевич Г. О. Перспективи розвитку міжнародного морського права. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2009. № 4. С. 115–118.
3. Анцелевич Г. О., Покрещук О. О. Міжнародне публічне право : підручник. Київ : Алерта, 2005. 424 с.
4. Гуцуляк В., Ключєва Є. Українське та міжнародне морське право : навчальний посібник. Київ : Ліра-К. 2022. 268 с.
5. Зведений текст Міжнародної конвенції про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою 1992 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU92388>. (дата звернення: 23.03.2023).
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права від 10.12.1982р. URL: zakon1.rada.gov.ua/cgi&bin/laws/main.cgi?nreg=995_057 (дата звернення: 23.03.2023).
7. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення від 21 квітня 1992 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України. 2004. № 4. Книга 1. 544 с.
8. Конвенція щодо запобігання забруднення моря скидами відходів та іншими матеріалами від 29 грудня 1972 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU72K04U> (дата звернення: 23.03.2023).
9. Кузнецов С. О., Аверочкіна Т. В. Морське право : підручн. Одеса : Фенікс, 2011. 382 с.
10. Міжнародна конвенція щодо втручання у відкритому морі у випадках аварій, які призводять до забруднення нафтою від 17 грудня 1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_049#Text (дата звернення: 23.03.2023).
11. Міжнародна конвенція щодо втручання у відкритому морі у разі аварій, що призводять до забруднення нафтою від 29 листопада 1969 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu69k22u?ed=1969_11_29 (дата звернення: 23.03.2023).
12. Міжнародна конвенція щодо запобігання забруднення з суден. МАРПОЛ/MARPOL 73/78 від 2 листопада 1973 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU73027> (дата звернення: 23.03.2023).
13. Право навколишнього середовища (екологічне право): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. І. Федорович, М. Я. Ващишин та інш. Москва: Ін-Юре. 2010. 245 с.
14. Савченко М. І. Морське право : підручник. Мінськ : Тісей. 2011. 313 с.
15. Шемшученко Ю. С. Охорона морського середовища. Юридична енциклопедія: у 6 т. / ред. кол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: «Укр. ецикл.», 2002. С. 104.
16. Ярова А. О. Відповідальність держав за забруднення морського середовища. *Jurnal Juridic national. Teoriesi Practica*. Chisinau: Institut Privatade Invatamint. 2015. № 6 (16). С. 259–264.

17. Ярова А. О. Міжнародно-правовий захист щодо механізму запобігання забрудненню морського середовища. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016 Серія ПРАВО. Випуск 39/2. Том 2.- С. 150–155.

18. Ярова А. О. Практика розгляду спорів щодо забруднення морського середовища в результаті аварійного випадку. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2017. Issues 4 (2). Volume 37. P. 923–933.

19. Henriksen A. *International Law: Second Edition*. Oxford University Press. London, 2019. 384 p.

20. Tanaka Y. *The International Law of the Sea: 3rd edition*. Cambridge University Press, 2019. 557 p.

References

1. Antselevych, H. O. (2011). *Mizhnarodne morske pravo: monohrafiia v 2-kh t. T. 2*. Kyiv: Zovnishnia torhivlia.

2. Antselevych, H. O. (2009). *Perspektyvy rozvytku mizhnarodnoho morskeho prava*. Zovnishnia torhivlia: pravo ta ekonomika, (4), 115–118.

3. Antselevych H. O., & Pokreshchuk O.O. (2005). *Mizhnarodne publichne pravo: pidruchnyk*. Kyiv: Alerta.

4. Hutsuliak, V., & Kliuieva, Ye. (2022). *Ukrainske ta mizhnarodne morske pravo: navchalnyi posibnyk*. Kyiv: Lira-K.

5. Zvedenyi tekst Mizhnarodnoi konventsii pro tsyvilnu vidpovidalnist za skhodu vid zabrudnennia naftoiu 1992 roku. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU92388> (data zvernennia: 23.03.2023).

6. Konventsia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii z morskeho prava vid 10.12.1982 r. URL: zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_057 (data zvernennia: 23.03.2023).

7. Konventsia pro zakhyst Chornoho morya vid zabrudnennia vid 21 kvitnia 1992 r. Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy, (4), Knyha 1, 544 s.

8. Konventsia shchodo zapobihannia zabrudnennia morya skydamy vidkhodiv ta inshymy materialamy vid 29 hrudnia 1972 r. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU72K04U> (data zvernennia: 23.03.2023).

9. Kuznetsov, S. O., & Averochkina, T. V. (2011). *Morske pravo: pidruchnyk*. Odesa: Feniks.

10. Mizhnarodna konventsia shchodo vtruhan u vidkrytomu mori u vypadkakh avarii, yaki pryzvodyat do zabrudnennia naftoiu vid 17 hrudnia 1993 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_049#Text (data zvernennia: 23.03.2023).

11. Mizhnarodna konventsia shchodo vtruhan u vidkrytomu mori u razi avarii, shcho pryzvodyat do zabrudnennia naftoiu vid 29 lystopada 1969 r. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu69k22u?ed=1969_11_29 (data zvernennia: 23.03.2023).

12. Mizhnarodna konventsia shchodo zapobihannia zabrudnennia z suden. MARPOL/MARPOL 73/78 vid 2 lystopada 1973 r. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU73027> (data zvernennia: 23.03.2023).

13. *Pravo navkolyshnoho seredovyscha (ekolohichne pravo): navch. posib. dlia stud. vysch. navch. zak.* / P. D. Pylypenko, V. I. Fedorovych, M. Ya. Vashchysyn ta insh. Moskva: In-Yure, 2010.

14. Savchenko, M. I. (2011). *Morske pravo: pidruchnyk*. Minsk: Tisei.

15. Shemshuchenko, Yu. S. (2002). *Okhorona morskeho seredovyscha*. U Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.), *Yurydychna entsyklopediia: u 6 t. (s. 104)*. Kyiv: «Ukr. ecykl.»

16. Yarova, A. O. (2015). *Vidpovidalnist derzhav za zabrudnennia morskeho seredovyscha*. *Jurnal Juridic national. Teories i Practica*, 6 (16), 259–264.

17. Yarova, A. O. (2016). *Mizhnarodno-pravovi zakhyst shchodo mekhanizmu zapobihannia zabrudnenniu morskeho seredovyscha*. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*, 39/2, Tom 2, 150–155.

18. Yarova, A. O. (2017). *Praktyka rozghliadu sporiv shchodo zabrudnennia morskeho seredovyscha v rezultati avarijnogo vypadku*. *Oxford Journal of Legal Studies*, 4 (2), Volume 37, 923–933.

19. Henriksen, A. (2019). *International Law: Second Edition*. London: Oxford University Press.

20. Tanaka, Y. (2019). *The International Law of the Sea: 3rd edition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Shostak D.I.

**PROTECTION OF THE WORLD
OCEAN FROM POLLUTION:
INTERNATIONAL LEGAL ASPECT**

The study examines the pressing issue of preserving the natural environment, particularly focusing on the problem of pollution in the World Ocean, with the aim of analyzing the international legal mechanism for preventing pollution and determining its future prospects. International legal agreements aimed at protecting the marine environment are considered. It is determined how international treaties and conventions in the field of marine environmental protection establish the legal basis for collective actions by states in combating marine pollution.

The scientific research on the protection of the world's oceans from pollution continues from an international legal perspective. Many researchers, scientists, and lawyers are engaged in this issue to understand its essence and find ways for effective regulation. The achieved results emphasize the importance of preserving the marine environment and the necessity of developing international legal mechanisms to prevent pollution of the World Ocean. The existing shortcomings and problems in the codification of international maritime law,

specifically regarding the ecological protection of the World Ocean, are discussed. Despite the efforts of the international community to adopt measures for safeguarding the marine environment, pollution continues to escalate, and these problems have a global or regional character. During the study, deficiencies in international regulation of the protection of the marine environment from pollution originating from terrestrial sources located within state territories were identified, as well as issues pertaining to international monitoring of compliance with international contractual obligations concerning the preservation of the marine environment from pollution originating from terrestrial sources within state territories. Overcoming these challenges would enable more effective conservation of the natural environment.

Key words: World ocean, international legal mechanism, national legislation, pollution prevention, convention.